
"Otázek není nikdy dost" - interview s Václavem Moravcem

"Otázek není nikdy dost" - interview s Václavem Moravcem

Tvář pedagoga Fakulty sociálních věd si veřejnost nejčastěji vybaví v souvislosti s diskuzním pořadem ČT Otázky. Do pořadu, který před několika měsíci opustil, by se měl na podzim vrátit. Více otázek, hostů a témat, a především dvojnásobná stopáž pořadu, to jsou důvody, které jednoho z nejznámějších českých novinářů k návratu do televize vedly. Mnohem více než o návratu se ovšem diskutovalo o jarním moderátorově odchodu. V současné české mediální scéně není zvykem, aby někdo odešel jen kvůli znechucení nad něčím tak iracionálním, jako je česká politika. Naopak, mainstream hlásí, drž se co možná nejdéle svého koryta.

Česká společnost stále častěji etiku nejen naší politické, ale i mediální scény kritizuje. Příkladů, které by posunuly mantinely českého mainstreamu, je však stále jen poskromnu. Václav Moravec bezesporu jedním takovým příkladem

je. Je mu 32 let, absolvoval Fakultu sociálních věd UK a od roku 1990 prošel mnoha českými rádii (Rádio Profil, Evropa 2, Frekvence 1). Od roku 2001 je jeho domovskou stanicí BBC a mimo to přednáší na Institutu komunikačních studií a žurnalistiky na UK. V roce 2003 získal Novinářskou křepelku, cenu pro novináře do 33 let. Svým novým přístupem k novinářské práci, která má být přirozená a důvěryhodná, přináší svěží vítr do často zatuchajících mediálních sfér.

Při vašem Interview na BBC začínáte vždy tradičně : „Vítejte ve světě otázek a odpovědí, od mikrofonu co nejsrdečněji zdraví Václav Moravec“. Jak důležitá je pro vás, novináře, image?

Je to jedna ze součástí práce novináře. Slogany mám tři, jeden je „Vítejte ve světě otázek a odpovědí“ další je „Od pondělí do pátku pravidelně v tomto čase vysíláme Interview BBC“ a třetí jsem teď zapomněl, ale byly tam různé variace. To jsou má specifické přivítání, protože jde o každodenní rituál. Média sama o sobě jsou rituál. Spíše než image bych to nazval styl novináře, který je pro něj charakteristický a posluchači lehce identifikovatelný. Mezi informací a jejím příjemcem je podavatel, který by měl mít svůj styl.

Když mluvíme o stylu, pro mnoho mladých novinářů jste vzorem a váš styl ovlivňuje jejich práci. Měl jste nějaký vzor, který vás zásadně ovlivnil?

Mými životními vzory jsou lidé, kteří vstupují do mého života a já si říkám, že bych jednou v budoucnu, až zmoudřím, chtěl být jako oni. Na základní škole to byli kantoři, protože jsem vždy chtěl být učitelem. Teď na vysoké škole jsou to kolegové profesori Jiří Kraus a Miloslav Petrušek, kteří dokáží fantasticky vykládat látku a studenta do ní vtáhnou. Jsou sečtělí a vzdělaní a přitom vám nedávají najevo, že oni jsou ti profesori. Při zkoušce vás berou jako rovnocenného partnera a chtějí s vámi vést intelektuální rozhovor. Vy se strašně stydíte, že nejste na jejich úrovni a zkoušky se bojíte. Oni vám dají jedničku a vy odcházíte ze zkoušky se špatným pocitem, že si tu jedničku nezasloužíte.

A vaše profesní vzory?

Vzory v novinářině jsou pro mě převážně lidé z ciziny, které sleduji z povzdálí. Jsou pro mě inspirací, jakým novinářem bych chtěl být, jak by měl vypadat diskusní pořad televizní nebo rozhlasový, jaké otázky bych chtěl klást a jak bych chtěl být důsledný. Např. v BBC je to Jeremy Paxman, který moderuje pořad Newsnight nebo Aaron Brown, což je moderátor nočních zpráv na CNN, který se shodou okolností také jmenuje Newsnight. Jsou to lidé, kteří jsou před kamerou přirození, důvěryhodní a vy jim věříte. Nejsou to žádné čtecí hlavy a mají charisma.

Jsou to tyto vzory, které vás ženu dopředu?

Je to směs, mnoho částí mozaiky. Částečně oni, protože člověk chce dělat pořad, který by dosáhl standardní světové úrovně. Druhá věc je, že mě ta práce baví. Chodíte do práce, děláte ji rád, bavíte se tím a ještě vám za to zaplatí. Třetí částí v mozaice je, že díky této profesi poznáte lidi, které byste normálně nepoznal. Vždy, když jsem chtěl s novinářinou skončit, říkal jsem si, vždyť ty se dostaneš k prof. Pařkovi, povídáš si s Madelaine Albrightovou. Otevrou se ti dveře Pražského hradu, kam by ses jinak jako smrtelník nedostal. A čtvrtou motivací v pomyslné mozaice je, když vám lidé poděkují a řeknou, že vás rádi poslouchají. Proto v novinářině ještě jsem.

Jste velmi činorodý člověk, pozorujete na sobě známky workoholismu?

Myslím si, že ne. Pro mě je workoholismus to, když člověk propadne práci natolik, že nedovede odlišit soukromí od pracovní stránky. To si myslím, že umím. Ano, nabírám si poměrně hodně práce, protože se mi líbí přeskakovat mezi jednotlivými oblastmi. Pomáhá mi to vypadnout ze stereotypů.

Když odbočíme k vašemu volnému času, ví se o vás, že jste vášnivý cyklista. Máte čas i na jiný odpočinek?

Teď odpočívám tak, že si dovybavuji byt, přerovávám knížky, přesadil jsem květiny a pověsil záclony. Překvapilo mě, jak mě to bavilo, přestože jsem manuálně totálně nezručný. V neděli večer jsem se díval po bytě a měl jsem radost.

Před nedávnou dobou jste odešel z České televize. Jako důvod jste uváděl ztrátu motivace a nechut' trávit víkendy něčím tak iracionálním, jako je česká politika. Mnoho lidí vám ale vyčítá, že jste to jednoduše vzdal. Překvapilo vás to?

Já to vnímal spíše jako překvapivou reakci v pozitivním slova smyslu, abych si to ještě rozmyslel a neodcházel. Když si pročítáte reakce diváků na internetových stránkách, je vidět zajímavá proměna. Na začátku diváci i někteří kolegové novináři psali, že stále někomu skáču do řeči a diváky pořad neláká. Tyto reakce jsem poměrně těžko nesl. Mě zajímá, co si lidé o pořadu myslí a nejsem člověk, který by byl imunní vůči reakcím okolí. O to více mě překvapilo, jak silné bylo na závěr pouto diváků k pořadu. Psali, že ČT měla moderátora, který byl originální a který je bavil. Nebo v jakém smyslu jste myslela vyčítání?

Diváci vám odchod vyčítají hlavně proto, že na vás byli zvyklí, pořad byl živý a bavil je. Mnoho z nich zklamal nový moderátor, který již není tak originální, nepokračuje ve vaší koncepci pořadu a diváka často nudí.

Není všem dnům konec. Nevylučuji, že se někdy na obrazovku vrátím. Ta situace byla ale opravdu neúnosná, protože množství času, které tomu člověk věnoval, stále narůstalo. Možná to byla moje chyba, že jsem nedovedl více komunikovat o podmínkách, které byly pro pořad. Když jsem ale zjistil, že mi dva dny v týdnu zabere téměř psychologická komunikace s politiky, aby opravdu přišli, tak jsem si řekl ne. Pokud to diváci považují za zradu, to je mi líto.

Z vaší odpovědi se dá usuzovat, že na přípravu pořadu jste neměl dostatečné zázemí.

V českých médiích jako takových je to komplikované. Máte určitou představu o pořadu a srovnáváte ho s pořady v zahraničí. Bohužel to, co ve světě dělá tým dvaceti lidí, si tady „hňáčáte“ ve třech lidech. Naštěstí se mi v ČT podařilo vytvořit tým, měli jsme podporu ředitele zpravodajství Zdeňka Šámala, což na poměry českých médií není tak běžné. To se projevilo v nové struktuře pořadu, změně grafiky, častém využívání telemostů, což začala kopírovat Sedmička TV Nova. Přijde mi ale nesystematické, že jeden „upocený“ moderátor celý týden něco odkomunikovává a vyrábí si příspěvky. Nakonec v neděli v poledne, kdy by měl být nejvíce ve střehu a odpočatý, je to pro něj jen závěrečný dojezd. To je velmi náročné. Bohužel jsou u nás média strašně podfinancovaná. Není to věc pouze ČT, podfinancování je obecně velký problém především v žurnalistice.

Takže příprava Interview BBC a fakt, že Vás platí britský daňový poplatník je příjemnější?

Oceňuji Velkou Británii, že v době, kdy jsme členy NATO a EU stále financuje vysílání v češtině. Říkám si, že je to 15 let po revoluci zázrak, že BBC umožňuje sedmihodinové české vysílání a relativně ji nezajímá sledovanost. Práce v BBC je snazší v tom, že máme velké redakční zázemí v zahraničních zpravodajích, archivu, přístup ke všem publicistickým pořadům BBC atd. To je s českými sdělovacími prostředky nesrovnatelné. Další bonus je, že rádio je daleko intimnější médium. Hosté v něm nejsou tak upjatí jako v televizi.

Když mluvíme o naší mediální scéně, vy vyučujete etiku medií na UK. Dají se v pár větách shrnout její hlavní nedostatky?

Nerad moralizuji, jak jsou novináři neetičtí. Mrzí mě ale, že my novináři o etice více neuvažujeme. Nevede se mezi námi nějaká soustavná diskuse o tom, kde jsou hranice toho, co je a není etické. Když občas propadám chmurám, snažím se to odůvodnit tím, že etika nějaké profese je odrazem etiky každého člověka. Novinářská etika je prostě součástí společnosti. Po 15 letech od revoluce mě vnitřně zklamalo, že média sama nejsou schopna hlubší sebereflexe. Nastavování si vlastních hranic je jedna z důležitých součástí novinářské profese, protože pak nám to začnou vnucovat politici jako v případě Kodexu Českého rozhlasu a České televize. My jsme jim vyklidili během těch 15 let pole.

Říkáte, že jste zklamaný. Je pro vás pedagogická činnost jedním z možných řešení tohoto problému?

Ano, proto na fakultě zůstávám. Mám šanci studentům naznačovat, jak by mohli uvažovat, aby nebyli tak cyničtí a profesi měnili v pozitivní slova smyslu. Ukazují, že já jako novinář jsem prošel touto zkušeností, např. jsem udělal chybu, když jsem otevřel obálku s věřiteli předsedy poslaneckého klubu ODS Vlastimila Tlustého. Poté s nimi o tom diskutuji. Je to krásné, protože jsou velmi otevření a kritičtí. Stěžují si na zkušenosti z redakcí a jsou rozhořčení. Říkám si, pokud se oni, až budou ve vedoucích postech redakcí, budou se držet toho, o čem jsme se bavili na přednáškách, pak budu spokojený.

Budete se věnovat i psaní knih?

Právě píšete disertační práci a zároveň jsem vypsál asi 15 bakalářských a diplomových prací na různé aspekty etiky českých médií po listopadu 1989. Mohla by z toho vzniknout knížka o novinářské etice. Psaní knih by byla hezká práce, která by mě bavila. Ale je ostuda této země, když si vezmete, že pedagog na UK má 12 500 Kč hrubého. Když je člověk mladý a chce si vzít hypotéku na byt, tak to s tímto platem finančně zvládnout nemůže. To je přesně problém mladých lidí, kteří nejdou do vědy.

Vaší prací je klást otázky. Existuje nějaká otázka, kterou byste si sám chtěl položit a zodpovědět?

Jak dlouho profesi novináře budu dělat a zda je to na celý život? Je to práce hodně náročná psychicky, fyzicky i časově, pokud ji chcete dělat poctivě. Po 15 letech v médiích si připadám, jako bych byl padesátiletý. Sám sebe často překvapím, jak moc jsem konzervativní. Mohl bych se rozhodnout odjet studovat do ciziny. Kladu si ale otázku, zda bych se po dvou letech mohl znovu do médií vrátit. Víím, že v PR a tiskového mluvčí nikdy dělat nebudu a nechci dělat, protože si myslím, že je to degradace profese novináře. Beru novinářinu jako profesi, která by měla zvýrazňovat osobní integritu člověka. To jsou otázky, které si kladu, ale na které neznám odpověď.

ALENA FALÁTHOVÁ

** rozhovor byl veden před oznámením rozhodnutí o návratu do pořadu ČT Otázky (pozn. red.)*